

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskās izglītības saturs – kāpēc, ko un kā mācīties un mācīt?

**Diasporas izglītotāju forums
2018. gada 10. jūlijs**

**Valsts izglītības satura centra
Vispārējās izglītības departamenta
Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vadītāja Ineta Upeniece**

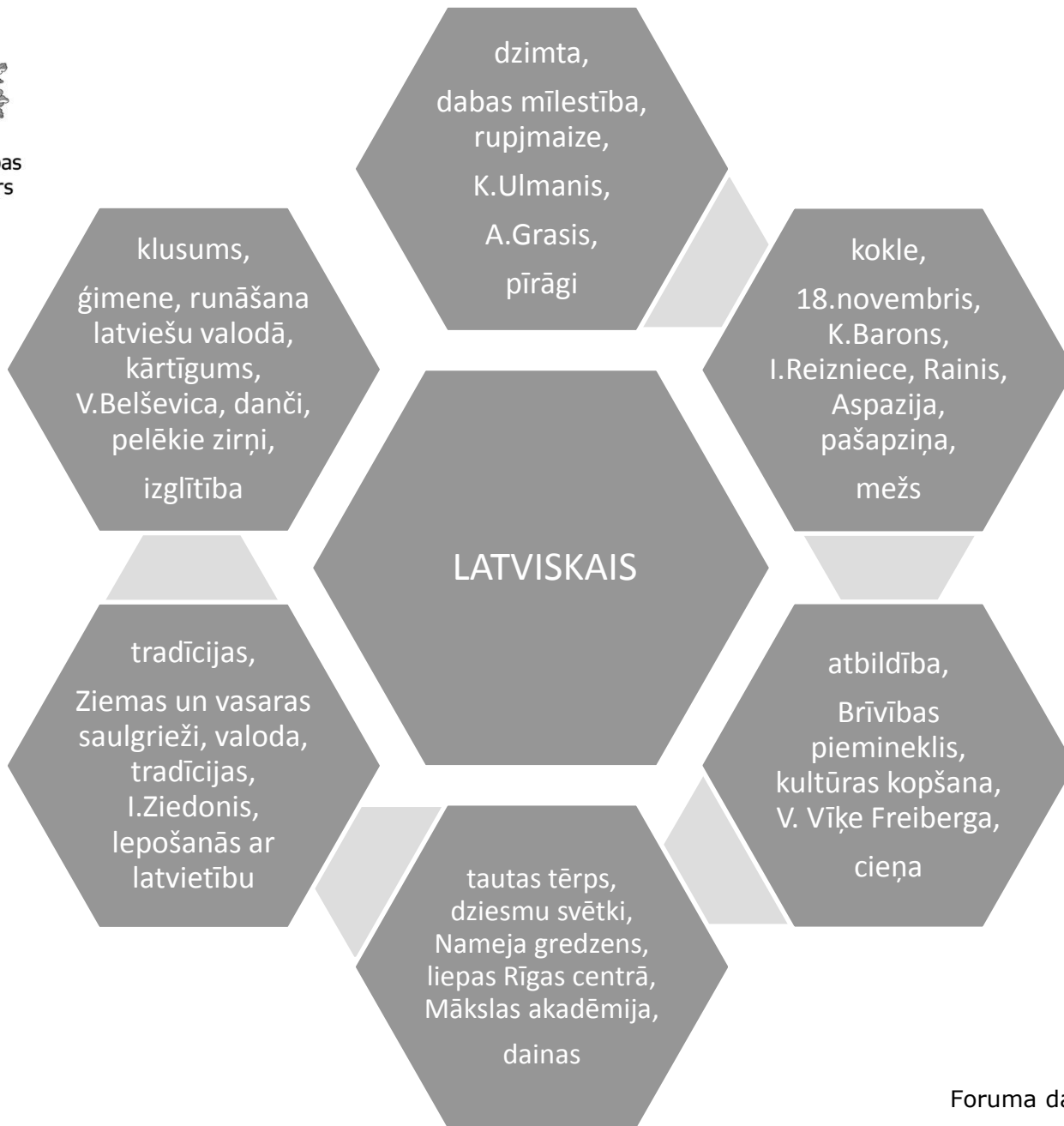

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskā mācību satura vadlīnijas. **Kam jābūt mācību saturā?**

Valsts izglītības
satura centrs

Valsts izglītības
satura centrs

Situācija diasporas izglītības jomā

2016. gada
rudens –
diskusija
Jūrmalā

Latviskā mācību satura vadlīniju tapšanas vēsture. Izglītības nepieciešamība

Pozitīvais

Skola kā viens no veidiem latviskā nostiprināšanai un saliedēšanai svešumā. Latviskuma saglabāšana (vecāku yēlme saglabāt bērnos latvisko un latviešu valodas prāsmi).

Regulārs un arvien mērķtiecīgāks atbalsts no Latvijas.

Problēmas

Skolotāju trūkums (motivācija, paaudžu maiņa).

Vecāku un skolas nepietiekama sadarbība (izpratne par mērķiem, izglītības kvalitāte un tās mērāmība).

Finansiāla nedrošība.

Vienota mācību satura trūkums.

Valsts izglītības
saturs centrs

Konceptuālie jautājumi (10 K) mācību procesa īstenotājiem.

Situācijas apzināšanai un turpmākai attīstībai

Kāpēc mācīs? Motivācija. Kādi ir/būs mācību tuvākie un tālākie mērķi?

Kas mācīsies? Skolēnu prasmes, intereses, vajadzības, vecums, skaits.

Kas mācīs? Skolotāju profesionālās zināšanas, prasmes, pieredze, iespējas izglītoties u.c. faktori.

Kāda būs skolas struktūra? Kā tiks administrēts process? Kā notiks vadības un vecāku sadarbība?

Kā mācīs? Kādas mācību formas tiks izmantotas? Kāds būs mācību ilgums?

Ko mācīs? Izglītības saturs, apzinoties mērķauditorijas vajadzības un iespējas.

Kā vērtēs sasniegto? Kādas ir plānotās zināšanu un prasmju novērtēšanas formas? Cik formalizētas tās būs?

Kur mācīs? Kāds ir skolas telpas, to tehniskais nodrošinājums, mācību materiālu novietojuma iespējas u.c.

Kāda būs ārējā sadarbība? Vai un kā skolas darbību ietekmēs mītnes zemes nosacījumi, organizācijas, iestādes? Kāda būs skolas sadarbība ar šīm iestādēm?

Kas un kā finansēs skolu?

Jautājumu
savstarpējā
saistība,
mijiedarbība
un
vienlaicīgums.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskā mācību satura vadlīnijas. Kāpēc?

Moto –
*«Es esmu
vajadzīgs
Latvijai,
un Latvija ir
vajadzīga man.»*

Virsmērķis – sekmēt latviskās identitātes un latviešu valodas saglabāšanu, nodrošinot un attīstot latvisko izglītību diasporā.

Kā īstenot? – piedāvāt vienotu latviskās izglītības mācību saturu (sasniedzamo rezultātu aprakstus).

Mērķauditorija – katrs SKOLĒNS.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskā mācību satura vadlīnijas. Kas?

Mācību satura vadlīniju būtība:

- sasniedzamo rezultātu īss, precīzs apraksts **mācību satura** jomās;
- sasniegto rezultātu novērtēšanas iespējas** (vērtēšanas formas, veidi, periodi, pašpārbaude, u.c. ar atsevišķiem piemēriem);
- norādes uz atbalsta materiāliem skolēniem un skolotājiem** (ko var izmantot skolēni patstāvīgi, kas skolotājiem, vecākiem noderīgs atbilstoši konkrētajam mācību saturam).

Piedāvātās vadlīnijas galvenokārt ir «CEĻVEDIS» un atbalsts skolotājiem, bērnu vecākiem un citiem, kas saistīti ar latviešu valodas apguvi, latvisko vērtību iepazīšanu un kuriem ir interese par Latviju.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskā mācību satura vadlīnijas.

Mācību satura jomas

- ❑ latviešu valoda (gramatikas minimums);
- ❑ cilvēks un sabiedrība (Latvijas vēsture, nacionālā identitāte, ētiskās vērtības u.c.);
- ❑ Latvijas kultūra (tautas tradīcijas un folklorā, amatniecība, literatūra, mūzika, vizuālā māksla, arhitektūra, dizains u.c.);
- ❑ Latvijas daba un ģeogrāfija (teritorija, laikapstākļi, klimats, reljefs, dabas resursi, augi un dzīvnieki, Baltijas jūra un līcis, iedzīvotāji u.c.)

Valsts izglītības
satura centrs

Nacionālā satura vadlīnijas. Sasniedzamie rezultāti līmeņos

NACIONĀLAIS SATURS
Padziļinātas zināšanas
par Latviju
Nacionālā satura apraksts
atbilstoši Latvijas izglītības
standartam.

NACIONĀLAIS SATURS
Vidēji grūtā uztveres pakāpē,
populārzinātniskā izklāstā
(NS 2)
Ja latviešu valodas prasmes
līmenis ir vismaz
sarunvalodas līmenī.

NACIONĀLAIS SATURS
Pamatzināšanas par Latviju
(NS 1)
Ja latviešu valodas prasme
ir elementārā līmenī.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskā mācību satura vadlīnijas. Kā?

☐ Īstenošanā var izmantot (arī vienlaikus) dažādas mācību un pārbaudes formas un metodiku.

PIELĀGOJAMĪBA

Iespēja īstenot saturu dažādās formās (nedēļas nogales skolās, nometnēs, vasaras skolās, tālmācībā, latviešu valodas apgūvē, kas iekļauta mītnes zemes izglītības sistēmā, piem., mājvalodas mācīšanas princips).

☐ Vienā skolā var tikt īstenoti mācību satura dažādi standarti, respektējot skolēna vajadzības.

Mācību formu, laika un satura kombinēšanas iespējas, respektējot indivīda intereses, skolotāju, skolas iespējas, skolās jau esošās mācību programmas.

PĒCTECĪBA

☐ Vadlīnijas dod iespēju veidot pēctecīgu valodas un/vai nacionālā satura apguvi no vieglākā, vienkāršākā uz grūtāko, sarežģītāko.

SALĪDZINĀMĪBA

☐ Izglītošanās procesa un sasniegto rezultātu salīdzināšanas iespējas dažādos mācību posmos, dažādās skolās (vietās) gan diasporā, gan Latvijā.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskais mācību saturs. **Kā atlasīt?**

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts. Latviskā mācību satura izveides un atlases principi

- nozīmīgais un svarīgais,
- bērns /jaunietis kā daļa no procesa un darbībā šodien,
- lepnums un pārliecība, valstiskais un pilsoniskais,
- virzība no personiskā, ģimenes (dzimtas) uz kopējo (tautas),
- virzība no vieglākā uz sarežģīto,
- veidojas ap lielajām idejām, kas palīdz saglabāt kopainu un satura jomu un tematu savstarpējo sasaisti

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskais mācību saturs. Satura īstenošanas **mērķis** **un uzdevumi**

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts. Latviskā mācību **satura** **īstenošanas mērķis**

ir šobrīd diasporā dzīvojošs bērns un jauniešs, kurš ir ieinteresēts latviskās identitātes apzināšanā un veidošanā sevī, mācās ar prieku, līdzdarbojas latviešu kopienā un ir Latvijas patriots.

Jautājums auditorijai: vai un ar kādiem atslēgas vārdiem papildināms mērķis?

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts. Latviskā mācību **satura īstenošanas uzdevumi** ir palīdzēt bērnam un jauniešiem kļūt par

- atbildīgu un krietnu sabiedrības dalībnieku, kurš ...
- latviešu valodas pratēju, kas ...
- personību ar pašapziņu, kas ...
- radošu darītāju, kurš ...

Darbs grupās: papildināt, precizējot aprakstu, piedāvāt jaunus uzdevumus. Iespējamie izmantojamie darbības vārdi: piedalīties, apzināties, veidot, izkopt, līdzdarboties u.c.

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts. Latviskā mācību **satura īstenošanas uzdevumi** ir palīdzēt bērnam un jauniešiem kļūt par

- ❑ atbildīgu un krietnu sabiedrības dalībnieku, kurš pilnvērtīgi piedalās sociālajā, politiskajā, ekonomiskajā un kultūras dzīvē un veido izpratni par pasauli un Latvijas nozīmi tajā;
- ❑ latviešu valodas pratēju, kas apzinās tās lietošanas nepieciešamību un iespējas un kopj savu latviešu valodas prasmi;
- ❑ personību ar pašapziņu, kas apzinās paaudžu un tautas vienotības nozīmi Latvijas valsts un latvisko (vispārcilvēcisko un kristīgo) vērtību saglabāšanā un attīstībā;
- ❑ radošu darītāju, kurš spriež kritiski, apzinās savu piederību latviskajai kultūrtelpai un līdzdarbojas kultūras mantojuma un tradīciju saglabāšanā un pārnesē un latviskās kultūrtelpas attīstībā mūsdienās.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskais mācību saturs. **Mācību jomas**

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts. Latviskā mācību satura jomas. **Latvijas kultūra. Tēmas**

- tautas tradīcijas un folklorā,
- amatniecība,
- arhitektūra un dizains,
- literatūra,
- mūzika,
- vizuālā māksla,
- kino,
- personības latviešu kultūrā.

Darbs grupās:

1. Definēt dažas lielās idejas.

2. Izvēlēties 3 tēmas un konkretizēt saturu tematos, nosaucot konkrētus autorus, darbus, paskaidrot – kāpēc šāda izvēle u.t.t.

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskais mācību saturs. **Sasniedzamo rezultātu piemēri**

Valsts izglītības
satura centrs

Projekts – saturs joma «Latvijas daba»

	NS1 Vienkāršākā pakāpe <i>Zina un prot lietot attiecīgās jomas pamatjēdzienus.</i>	NS2 Sarežģītākā pakāpē <i>Zina un prot lietot attiecīgās jomas dažādus jēdzienus un terminus.</i>
	Augi un dzīvnieki	
	<p>Raksturīgākie Latvijas augi. Augi dažādās vietās (mežā, pļavā, purvā, kāpā, dārzā). Savvaļas augi un kultūraugi. Bīstamākie indīgie augi, sēnes. Raksturīgākie Latvijas dzīvnieki. Savvaļas dzīvnieki un mājdzīvnieki. Latvijas sauszemes dzīvnieki, ūdens dzīvnieki. Latvijai raksturīgie putni, kukaiņi. Dzīvnieku izskats un ķermeņa daļas. Drošība saskarē ar dažādiem dzīvniekiem. Rūpes par mājdzīvnieku. Dzīvnieki un augi – Latvijas simboli.</p>	<p>Latvijas augu raksturīgākās pazīmes dažādos gadalaikos (ar augiem notiekošie procesi). Augi dažādās reljefa formās. Ārstniecības augi. To vākšana un pielietojums. Sēnes, to vākšana. Indīgo sēņu bīstamība. Dzīvnieku pielāgotība Latvijas dabas videi, noteiktai dzīves vietai. Dzīvnieku uzvedība un dzīves paradumi mājās, savvaļā, zooloģiskajā dārzā. Latvijas aizsargājami dzīvnieki un augi. Klimata izmaiņu un vides tīrības saistība ar dzīvnieku uzturēšanos Latvijā.</p>

Latviešu valoda satura jomas «Latvijas daba» apguvē

Valsts izglītības
saturs centrs

	B1	B2
Lasišana	<p>Prot atrast nepieciešamo informāciju par dabu un saprot mācību grāmatās, plašsaziņas līdzekļos un citos informācijas avotos (Latvijas Sarkanajā grāmatā, enciklopēdijās, specializētajās tīmekļa vietnēs) rakstīto, īpaši, ja svešos vārdus palīdz saprast attēli.</p>	<p>Saprot gandrīz visu mācību materiālos, populārzinātniskos rakstos u.c. avotos rakstīto par dabu.</p> <p>Ja teksti ir strukturāli un leksiski sarežģīti, var būt nepieciešama vārdnīca.</p>
Klausīšanās	<p>Saprot dažāda veida informāciju par dabu, ja tā ir pazīstama, kā arī runātais teksts ir skaidri formulēts un runas temps nav pārāk ātrs (piemēram, mācību stundās).</p> <p>Saprot lielāko daļu informācijas TV raidījumos par dabu, kuros runāto tekstu papildina vizuālā informācija.</p> <p>Saprot gandrīz visu informāciju laika ziņās TV vai radio.</p> <p>Saprot jautājumus par to, kādas nodarbes iespējamas brīvajā dabā, kurus dabas objektus vēlētos apmeklēt/ir apmeklējis (-usi), kā jāizturas pret dabu, u.tml.</p> <p>Spēj piedalīties vienkāršā sarunā par minētajiem jautājumiem.</p>	<p>Saprot dažāda veida informāciju par dabu TV, mācību nodarbībās, sarunās u.c. informācijas avotos.</p> <p>Garākos un sarežģītākos tekstos atsevišķi vārdi var būt nesaprotami.</p> <p>Saprot dažādus jautājumus par apkārtējo vidi, dabas objektiem u.tml.</p> <p>Spēj piedalīties sarunā par minētajiem jautājumiem.</p>

Latviešu valoda satura jomas «Latvijas daba» apguvē

Valsts izglītības
satura centrs

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Runāšana</p>	<p>Spēj pastāstīt par redzēto vai lasīto, aprakstot dabas objektus, dzīvnieku un augu pasauli, procesus dabā u.tml. Spēj izklāstīt svarīgāko par Latvijas atrašanās vietu, teritoriju, klimatu, reljefu, ūdeņiem, apdzīvotām vietām, iedzīvotāju skaitu un sastāvu. Prot salīdzināt laikapstākļus Latvijā un savā dzīvesvietā. Prot īsi aprakstīt atšķirīgo cilvēku dzīvē pilsētās un laukos. Prot sniegt informāciju par klimata saistību ar cilvēka dzīvesvietu, gērbšanās paradumiem u.tml. Spēj formulēt un neizvērsti pamatot savu viedokli par mājdzīvnieku turēšanu mājās, par zooloģisko dārzu un nacionālo parku nozīmi.</p>	<p>Prot izvērsti salīdzināt dabas procesus (dažādos gadalaikos, klimata izmaiņu ietekmē) Latvijā un savā dzīvesvietā. Spēj izvērsti raksturot Latvijas atrašanās vietu, klimatu, reljefu, ūdeņiem, apdzīvotām vietām, iedzīvotāju skaitu un sastāvu. Spēj analizēt ģeogrāfiskā novietojuma nozīmi valsts saimnieciskajā dzīvē, ietekmi uz cilvēku gērbšanās stilu, mājokļa iekārtojumu, ēdienu izvēli, svētku svinēšanu (saules ceļš virs horizonta). Spēj salīdzināt un ar faktiem pamatot lauku un pilsētu atšķirības. Prot formulēt savu viedokli un pārliecinoši pamatot to, izsakot savu viedokli par cilvēku attieksmi pret dabu un to, kā jā rūpējas par dabu.</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Rakstīšana</p>	<p>Prot rakstiski sniegt informāciju par kādu dabas parādību, dabas objektu, kā arī aprakstīt laikapstākļus. Prot uzrakstīt īsu aprakstu, stāstiņu par kādu dzīvnieku.</p>	<p>Spēj apkopot, sakārtot un pārveidot iegūtos datus par dabu zīmējumos, tabulās un diagrammās. Prot uzrakstīt pārsriedumu/eseju par Latvijas dabas bagātību, nozīmīgākajām ekoloģiskajām problēmām.</p>

Valsts izglītības
satura centrs

Latviskais mācību saturs. **Bērna un jaunieša portrets**

Valsts izglītības
satura centrs

Skolēnu portreti: aktuālā situācija un sasniedzamie rezultāti

A1 – A2 svešvaloda/mantotā

5-gadīga meitene.

Otro gadu regulāri apmeklē sestdienas skolu.

Vienam no vecākiem latviešu valoda ir dzimtā.

Mājās nelieto latviešu valodu.

Pazīst burtus, mazliet lasa un raksta atbilstoši vecumam.

Grūtības sagādā runāšana.

A2 – B1 (?) dzimtā/mantotā

6-gadīgs zēns, kurš dzimis ārpus Latvijas.

Ģimenē abu vecāku dzimtā valoda ir latviešu.

Mājās runā latviski.

Zēns saprot un runā, taču nav mācījies lasīt un rakstīt.

Valsts izglītības
satura centrs

Skolēnu portreti: aktuālā situācija un sasniedzamie rezultāti

B1 (?) dzimtā

9-gadīgs zēns, kurš līdz 5 gadu vecumam dzīvojis Latvijā. Apmeklējis latviešu bērnudārzu. Tagad ģimenē nelieto latviešu valodu. Sestdienas skolu nav apmeklējis, taču ik vasaru brauc uz Latviju pie vecmāmiņas, ar kuru sazinās tikai latviski. Mazliet delveris.

A1 svešvaloda/mantotā

8-gadīgs zēns, kurš neprot latviešu valodu. Viņš dzimis ārpus Latvijas.

Ģimenē latviski nerunā.

Zēns ļoti apzinīgs, uzcītīgs.

Tēvam latviešu valoda ir dzimtā valoda. Vecāki domā par iespēju pārcelties uz Latviju, tāpēc zēns mājās nesen sācis mācīties latviešu vārdus, pieklājības frāzes.

Valsts izglītības
satura centrs

Skolēnu portreti: aktuālā situācija un sasniedzamie rezultāti

A2 – B1

svešvaloda/mantotā

11-gadīga meitene, līdz 8 gadu vecumam kārtīgi apmeklējusi sestdienas skolu. Pēc tam latviešu valodu nav mācījusies.

Ģimenē tikpat kā nelieto latviešu valodu. Vienam no vecākiem latviešu valoda ir dzimtā.

Kārtīga un čakla.

Diezgan labi saprot un runā, taču neraksta.

B2 (?) dzimtā valoda

13-gadīgs puisis, atbraucis no Latvijas pirms 3 gadiem. Latvijā mācījies latviešu skolā.

Sestdienas skolu nav apmeklējis.

Ģimenē ikdienā lieto latviešu valodu.

Problēmas sagādā rakstīšana un sarežģītāku tekstu sapratne.

Valsts izglītības
satura centrs

Ieklausoties skolēnos...

Latviešu valodas prasmes līmenis un latviskums ir saistīts ar gaisotni un prasībām ģimenē.

Viens no svarīgākajiem faktoriem ir labs (radošs, ieinteresēts) skolotājs. Skolēni augstu vērtē prasīgus skolotājus, jo apzinās cītīgas mācīšanās pozitīvo rezultātu.

Jaunieši lepojas ar to, ka prot latviešu valodu un ir piederīgi Latvijai, kaut arī ar vienaudžiem ne vienmēr sazinās latviski.

Labas latviešu valodas saglabāšanā un attīstīšanā liela nozīme ir iespējai būt Latvijā, latviskā vidē.

Daļa jauniešu vēlas atgriezties Latvijā, lai turpinātu izglītību, būtu draugu un radu vidū.

Jauniešiem patīk mācīties latviešu valodu dažāda veida nometnēs kopā ar vienaudžiem un vienlaikus ar citām nodarbēm, kas arī norisinās latviešu valodā.

**Kāpēc
svešumā
mācās
latviešu
valodu un
Latvijas
kultūru?**

**Kādas
mācību
formas
patīk?**

Valsts izglītības
satura centrs

Paldies par līdzdalību!

www.visc.gov.lv

ineta.upeniece@visc.gov.lv

anta.lazareva@visc.gov.lv